

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-279/24 - 1

Kohtuasi C-279/24

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

22. aprill 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

8. aprill 2024

Hageja, apellant ja kassaator:

AY

Kostja, vastustaja apellatsioonimenetluses ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

Liechtensteinische Landesbank (Österreich) AG

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) kui kassatsioonikohus tegi [...] kohtuasjas, mille pooled on hageja AY [...] *versus* kostja Liechtensteinische Landesbank (Austria) AG, [...] Wien 1, [...], hagi hind 140 271,10 eurot [...], menetledes hageja erakorralist kassatsioonkaebust apellatsioonikohtuks oleva Oberlandesgericht Wiener (liidumaa kõrgeim kohus Viinis) 16. juuni 2023. aasta otsuse 3 R 10/23x-70 peale, millega jäeti muutmata Handelsgericht Wiener (Viini kaubanduskohus) 18. novembri 2022. aasta otsus 12 Cg 12/20i-62, järgmise

kohtumääruse:

I. Euroopa Kohtule esitatakse ELTL artikli 267 alusel järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas õiguslikke tagajärgi, mis on finantstoodete ostmise korraldustel, mille on kestva ärisuhte raames esitanud riigis A (käesoleval juhul Itaalia) elav tarbija riigis B (käesoleval juhul Austria) asuvale pangale, tuleb hinnata Euroopa

Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I määrus“) artikli 6 alusel, kui Rooma I määruse artikli 6 kohaldamise tingimused olid küll täidetud üksikute ostukorralduste esitamisel, kuid ärisuhte alustamisel ei olnud veel täidetud ning sellel ajal valisid pooled kogu ärisuhtele kohaldatavaks õiguseks Rooma I määruse artikli 3 alusel riigi B õiguse?

2. Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt:

Kas Rooma I määruse artikli 6 lõike 4 punktis a sätestatud erand on kohaldatav, kui pank avab teises liikmesriigis elavale tarbijale lepingu alusel kontod ja ostab seejärel tarbija korralduste alusel tarbija jaoks finantstooteid, mis kantakse kontodele, kusjuures tarbija saab korraldusi esitada (ka) sidevahendi abil?

3. Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt ja teisele küsimusele eitavalt: Kas kohaldatava õiguse valikut, mis on tehtud enne Rooma I määruse artikli 6 kohaldamise tingimuste täidetust, tuleb pärast nende tingimuste täidetuks osutumist pidada ebaõiglaseks nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglase tingimuste kohta tarbijalepingutes [...] artikli 3 lõike 1 tähenduses, kui kohaldatava õiguse valiku tingimuses ei ole viidatud Rooma I määruse artikli 6 lõike 2 õiguslikele tagajärgedele?

II. [...] [menetluse peatamine]

Põhjendused

I. Asjaolud

- 1 Itaalias elav hageja on oma kutsetegevuse käigus omandanud ulatuslikud teadmised finantstehingutest ning kapitali- ja finantsturgudest. Käesolevas asjas käsitletavas olukorras ei tegutsenud ta siiski eesmärgil, mida saaks seostada tema kutse- või äritegevusega. 2013. aastal avas ta kostjaks olevas pangas, mille registrijärgne asukoht on Austrias, väärtpaberi- ja arvelduskonto. Selleks pöördus ta kostja filiaali poole Austrias. Panga kontakti oli talle vahendanud temaga samal kutsealal tegutsev isik. Allkirjastatud konto avamise avalduse ning panga nõutud „kliendiprofiilid“ edastas ta hiljem Itaaliast.
- 2 Hageja valis erakliendina niinimetatud nõustamisvaba tehingu. Tema allkirjastatud „konto avamise avaldus“ sisaldas järgmist sätet:

„Mina/meie võtan/võtame teadmiseks, et meie praeguste ja tulevaste ärisuhete aluseks on „Pangatehingute tüüptingimused“, „Börsil tehtavate ja börsiväliste optiooni- ja futuuritehingute eritingimused“ ning „Intresside ja tingimuste ülevaade“ (kõik kehtivates redaktsioonides), ning nõustun/nõustume nendega.“

- 3 Talle varem väljastatud „Pangatehingute tüüptingimused“ sisaldasid järgmist sätet:

„Kõigile kliendi ja krediidasutuse vahelistele õigussuhetele kohaldatakse Austria õigust.“

- 4 Ärisuhte käigus ajakohastati hageja kliendiprofiili korduvalt. Hageja valis iga kord teadlikult „nõustamisvaba tehingu“, et tal oleks võimalik teha investeeringuid vastavalt oma soovidele, ilma et kostja teda eelnevalt nõustaks.
- 5 2015. aasta septembris ja 2016. aasta juunis ostis hageja kostja kaudu tagamata võlakirju (*exchange traded notes, ETN*), mille ta 2016. aasta juulis kasumiga ära müüs. Ka nende ostude puhul ei lasknud ta ennast nõustada, vaid otsustas ostu sooritada üksnes ajaleheartiklist saadud teabe põhjal.
- 6 2016. aasta oktoobris toimus Padovas Itaalia äriühingu korraldatud üritus, millest võtsid osa institutsionaalsed ja erainvestorid, sealhulgas hageja. Äriühingu tegevdirektor tutvustas muu hulgas fondi, mille portfelli kuulusid eespool nimetatud võlakirjad. Sellel üritusel viibis ka kostjaks oleva panga töötaja. Ta ei tutvustanud eespool nimetatud fondi ega muid finantstooteid, vaid esitles ainult kostjat.
- 7 Alates 2017. aasta oktoobrist kuni 2018. aasta veebruarini ostis hageja omal algatusel kostja kaudu võlakirju (ETN) juurde. Hageja esitas kostjale korraldused telefoni või e-kirja teel. 2016. aasta oktoobris toimunud üritus tema ostuotsuseid ei mõjutanud. Lisaks ostis hageja 2017. aasta oktoobris kostjale esitatud kirjaliku korralduse alusel üritusel tutvustatud fondi osakuid. Selle fondi prospektiga oli võimalik tutvuda kostja veebisaidil.
- 8 Kostjaks olev pank ei osutanud nõustamisteenust (ka) alates 2017. aastast; tegemist oli – vastavalt hageja sõnaselgele soovile – „nõustamisvabade tehingutega“. Poolte vahel ei ole vaidlust selle üle, et ost sooritati iga kord „komisjonitehinguna“. Eelotsusetaotluse esitanud kohus mõistab seda nii, et pank ostis finantstooteid hageja arvel ja kandis need tema pangas avatud väärtpaberikontole.

II. Poolte nõuded ja väited

- 9 **Hageja** väidab, et alates 2017. aastast tehtud võlakirjade ja fondiosakute ostuga on tal tekkinud rahaline kahju, ning väärale nõustamisele ja ebaõigetele teabele tuginedes esitab ta kostja vastu kahjuhüvitise nõude summas 140 271,10 eurot [...]. Hageja väitel on kostja suunanud oma tegevuse Itaalia turule. Austria õiguse valik kohaldatavaks õiguseks on õigusvastane, „liiatigi kuna Codice Civile (tsiviilseadustik) ja CDC (Itaalia tarbijakaitseaduse artikkel 67 [18]) sätted on tunduvalt soodsamad kui asjaomased Austria õigusnormid“. Väidetavalt on kostja rikkunud teavitamiskohustusi „TUF-dekreetseaduse 58/98 (konsolideeritud

finantsseadus) § 21 ja § 23 tähenduses“. Viidatud sätetest tulenevate lepingueelste kohustuste ja teavitamiskohustuste rikkumise korral on leping tühine.

Kostja väitis kokkuvõtlikult, et kuna kohaldatava õiguse valik on kehtiv, siis on kohaldatav Austria õigus. Hageja ei olnud kasutanud investeerimisnõustamist, vaid oli otsustanud „nõustamisvaba tehingu“ kasuks. Kostja väitel tegi kostja ainult selliseid tehinguid, milleks oli hageja esitanud korralduse. Investeeringud olid hageja jaoks „mõistlikud“. Seega ei pea kostja Austria õiguse alusel vastutama.

III. Senine menetlus

- 10 **Madalama astme kohtud** jätsid nõude rahuldamata. Kokku lepitud kohaldatavast õigusest lähtudes eeldasid nad, et kohaldatav on Austria õigus. Hageja väärtpaberikonto ja arvelduskonto, mis avati kostjaks olevas pangas, asusid Austrias. Itaalias elava „nõustamisvaba“ kliendina ei kasutanud ta kostja investeerimisnõustamisteenust ega muid teenuseid. Kohaldatava õiguse valik oli „õiguspärane ka Rooma I määruse artikli 6 lõike 4 punkti a arvestades“. „Nõustamisvaba“ kliendi puhul oli kostja Austria õiguse kohaselt kohustatud tegema üksnes „asjakohasuse testi“ vastavalt 2007. aasta väärtpaberituru järelevalve seaduse (Wertpapieraufsichtsgesetz 2007; WAG 2007) §-le 45 (nüüd 2018. aasta väärtpaberituru järelevalve seaduse (WAG 2018) § 57), et selgitada välja hageja teadmised ja kogemused asjaomaste toodete suhtes ning saada vajalik teave, kuid ta ei olnud kohustatud tegema WAG 2007 § 44 (nüüd WAG 2018 § 56) kohast sobivustesti. Kostja ei ole asjaomaseid kohustusi rikkunud ning seetõttu ei vastuta ta hageja kahju eest.
- 11 **Oberster Gerichtshof** (Austria kõrgeim üldkohus) peab nüüd tegema otsuse hageja kassatsioonkaebuse kohta. Selles väidab hageja kokkuvõtlikult, et arvestades esitlust, mille tegi kostja 2016. aasta oktoobris Padovas toimunud üritusel, turustas kostja end Itaalias aktiivselt ning suunas sellega oma tegevuse Itaalia turule vastavalt Rooma I määruse artikli 6 lõike 1 punktile b. Pärast seda üritust esitas hageja korraldused uute võlakirjade ja fondiosakute ostuks; kahjuhüvitist nõuab ta ainult seoses nende ostudega, mis tehti pärast kõnealust üritust. Hageja väitel on tüüptingimustes sisalduv kohaldatava õiguse valiku tingimus läbipaistmatu ja seetõttu tarbijatehingute puhul ebaõiglane, mistõttu tuleb see kohaldamata jätta, kui hagejale kui tarbijale ei ole – nagu käesoleval juhul – teatatud, et Rooma I määruse artikli 6 lõike 2 kohaselt võib ta tugineda kaitsele, mis on ette nähtud tema hariliku viibimiskoha riigis kohaldatava õiguse imperatiivsete sätetega. Austria õigusnormid on tema jaoks tunduvalt ebasoodsamad kui Itaalia õigusnormid. Rooma I määruse artikli 6 lõike 4 punktis a sätestatud erand ei ole kohaldatav, sest kostjal oli olemas ingliskeelne veebisait, mis võimaldas hagejal Itaalia tarbijana vaadata kõiki liikumisi kontol, printida välja konto väljavõtteid ning saada teavet, arvamusi ja analüüse. Seda väärtpaberiteenust osutati Itaalias – tema elukohariigis – veebipõhiselt, ilma et ta oleks pidanud Austrias füüsiliselt kohal viibima. Seega tuleb tema kui tarbijaga

sõlmitud finantsteenuste lepingutele kohaldada vastavalt Rooma I määruse artikli 6 lõikele 1 Itaalia õigust.

IV. Õiguslikud alused

- 12 Rooma I määruse põhjendustes 7 ja 25 on märgitud:

„(7) Käesoleva määruse sisuline reguleerimisala ja sätted peaksid olema kooskõlas nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades („Brüssel I“) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta [...] („Rooma II“).

[...]

(25) Tarbijaid peaksid kaitsma selle riigi, kus on tarbija harilik viibimiskoht, eeskirjad, millest ei saa kokkuleppel kõrvale kalduda, tingimusel et tarbijaleping on sõlmitud tulenevalt sellest, et kutseala esindaja teostab selles riigis oma majandus- või kutsetegevust. [...]

- 13 Rooma I määruse määravad sätted on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 3

Valikuvabadus

1. Lepingu suhtes kohaldatakse lepingupoolte valitud õigust. Valik tuleb teha sõnaselgelt või nähtuma selgelt lepingutingimustest või juhtumi asjaoludest. Omal valikul võivad pooled valida kas terve lepingu või üksnes mõne selle osa suhtes kohaldatava õiguse. [...]

Artikkel 6

Tarbijalepingud

1. Ilma et see piiraks artiklite 5 ja 7 kohaldamist, on leping, mille füüsiline isik on sõlminud oma tegevus- või kutsealast välja jääval eesmärgil („tarbija“) teise isikuga, kes tegutseb oma tegevus- või kutsealal („kutseala esindaja“), reguleeritud selle riigi õigusega, kus on tarbija harilik viibimiskoht, tingimusel et kutseala esindaja

a) teostab oma majandus- või kutsetegevust riigis, kus on tarbija harilik viibimiskoht, või

(b) kutseala esindaja suunab mis tahes viisil sellised tegevused kõnealusesse riiki või mitmesse riiki, mille hulka kuulub ka kõnealune riik.

2. Olenemata lõikest 1 võivad pooled artikli 3 kohaselt valida lõikes 1 sätestatud nõuetele vastava lepingu suhtes kohaldatava õiguse. Selline valik ei või siiski põhjustada tarbija ilmajätmist kaitsest, mis on talle ette nähtud selliste sätetega, millest ei saa kokkuleppel kõrvale kalduda selle õiguse alusel, mis valiku puudumisel oleks olnud kohaldatav lõike 1 alusel.

[...]

4. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata järgmiste lepingute suhtes:

a) teenuse osutamise leping, kui tarbijale tuleb teenust osutada üksnes väljaspool tarbija hariliku viibimiskoha riiki;

[...]“

- 14 Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes [...] artikli 3 lõige 1 sätestab:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

- 15 Austria tsiviilseadustiku üldosa (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch; ABGB) § 879 lõige 3 sätestab:

„Lepingutingimus, mis sisaldub tüüptingimustes või tüüplepingus ning milles ei ole määratud kindlaks lepingupoole üht peamist kohustust, on tühine, kui kõiki asjaolusid arvesse võttes kahjustab see ühte lepingupoolt oluliselt.“

V. Eelotsuse küsimused

- 16 Hageja tegutses tarbijana nii ärisuhte loomisel kui ka vaidlusaluste finantstoodete ostmiseks korralduste esitamisel. Nagu allpool selgitatakse, ei olnud Rooma I määruse artikli 6 tingimused ärisuhte loomisel veel täidetud, sest sel ajal kostja Itaalias veel ei tegutsenud ja oma tegevust selle riigi turule ei suunanud. Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) arvates tuleneb sellest kolm küsimust liidu õiguse tõlgendamise kohta, millele antavad vastused võivad tähendada erinevaid järeldusi kohaldatava õiguse kohta.

1. Esmene küsimus

- 17 1.1. Kõigepealt tuleb selgeks teha, kas Rooma I määruse artikli 6 lõike 1 tingimuste täidetuks osutumine sellise kestva ärisuhte käigus, mis on alguse saanud varem, toob kaasa viidatud sätte õiguslike tagajärgede kohaldamise

hilisemate tehingute suhtes. Kui see nii ei ole, siis on käesoleval juhul tulenevalt ärisuhte alguses tehtud kohaldatava õiguse valikust kohaldatav Austria õigus.

- 18 1.2. Ärisuhte alguses olid pooled valinud kohaldatavaks õiguseks Austria õiguse ja valik on kehtiv.
- 19 Kohaldatava õiguse valikut tuleb vastavalt Rooma I määruse artikli 3 lõikele 5 koostoimes artikli 10 lõikega 1 hinnata Austria õiguse alusel ja seega muu hulgas ABGB § 879 lõike 3 alusel. Selle sättega on üle võetud direktiivi 93/13/EMÜ artikli 3 lõige 1 ja seepärast tuleb seda tõlgendada direktiiviga kooskõlas. Direktiivi 93/13/EMÜ artikli 3 lõige 1 ja seega ka ABGB § 879 lõige 3 ei välistanud aga kohaldatava õiguse valiku kehtivust järgmistel põhjustel:
- 20 On tõsi, et müüja või teenuste osutaja müügilepingu tüüptingimustes ette nähtud tingimus – milles ei ole eraldi kokku lepitud ja mille kohaselt kohaldatakse vaidlusalusele lepingule müüja või teenuste osutaja asukohaliikmesriigi õigust – on ebaõiglane direktiivi 93/13/EMÜ artikli 3 lõike 1 tähenduses, kui see on tarbijat eksitav, jättes talle mulje, et lepingule on kohaldatav ainult selle liikmesriigi õigus, teavitamata tarbijat asjaolust, et tarbijal on Rooma I määruse artikli 6 lõike 2 alusel õigus tugineda ka kaitsele, mis on talle tagatud selle õiguse imperatiivsete sätetega, mis oleks kohaldatav selle tingimuse puudumise korral (kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, punkt 71), täpsemalt selle riigi õiguse sätetega, kus on tema harilik viibimiskoht (kohtuotsus Club La Costa jt, C-821/21, EU:C:2023:672, punkt 72).
- 21 See eeldab siiski Rooma I määruse artikli 6 kohaldatavust. Ajal, mil käesolevas asjas tehti kohaldatava õiguse valik, ei olnud see aga kohaldatav: hageja, kellele vahendas kontakti temaga samal kutsealal tegutsev isik, suundus ärisuhte loomise eesmärgil kostja filiaali Austrias. On tõsi, et seejärel allkirjastas ta kostja saadetud kliendiprofiili ning arveldus- ja väärtpaberikonto „avamise avalduse“ oma elukohas Itaalias. Ent miski ei viita sellele, et peale nende dokumentide edastamise oleks kostja tegelenud Itaalias kutse- või äritegevusega või oleks suunanud oma tegevuse muul viisil Itaalia turule. Sellise tegevusega, mis toob kaasa Rooma I määruse artikli 6 kohaldamise, on tegemist vaid juhul, kui asjaoludest ilmneb, et kostjal oli lisaks sellele üksikjuhtumile (seega üldiselt) kavatsus sõlmida lepinguid hageja elukohariigi tarbijatega (kohtuotsus Pammer ja Hotel Alpenhof, C-585/08 ja C-144/09, EU:C:2010:740, punkt 92 [Brüsseli I määruse artikli 15 kohta]; vt ka Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) 1 Ob 158/09f, punkt 5, kataloogide vaid ühekordse saatmise ebaolulisuse kohta). Ei ole mingit alust eeldada, et ärisuhte alustamisel oli selline kavatsus olemas.
- 22 Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) on seega seisukohal, et ärisuhte alustamisel ei olnud Rooma I määruse artikli 6 lõike 1 kohaldamise tingimused täidetud. Seega ei olnud kostjal põhjust ega kohustust viidata sellele sättele kohaldatava õiguse valiku tingimuses. Ei esine ka muid põhjusi eeldada tingimuse ebaõiglast olemust, liiatigi kuna Rooma I määruse artikli 4 lõike 1 punkti b alusel

oleks ärisuhtele (pangateenuste osutamine) ka ilma kohaldatava õiguse valikuta olnud kohaldatav Austria õigus.

- 23 1.3. Kohaldatava õiguse valiku tingimus hõlmab vastavalt selle selgele sõnastusele ka ärisuhte raames tulevikus tehtavaid tehinguid. Pärast ärisuhte alustamist on pank aga käitunud viisil, mis vastab Rooma I määruse artikli 6 lõike 1 koosseisule. Nimelt on pank Itaalias toimunud üritusel osalemisega suunanud oma tegevuse tarbija elukohariiki (allpool jaotis a) ja hageja järgmised korraldused jäävad selle tegevuse valdkonda (allpool jaotis b).
- 24 (a) Kostja on suunanud oma tegevuse (vähemasti) Itaalia turule.
- 25 Mõistet „suunama“ kasutatakse Rooma I määruse artikli 6 lõike 1 punktis b samamoodi nagu nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste [tunnustamise ja] täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 15 lõike 1 punktis c ja nüüd Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 17 lõike 1 punktis c. Vastavalt Rooma I määruse põhjendusele 7 peaks kõnealuse määruse sätteid tõlgendama kooskõlas viidatud määrustega, millest tulenevalt saab Euroopa Kohtu praktikast selle pädevusnormi kohta kohaldada ka käesolevas asjas.
- 26 Vastavalt viidatud kohtupraktikale (kohtuotsus Pammer ja Hotel Alpenhof, C-585/08 ja C-144/09, EU:C:2010:740, punktid 75 ja 76) on tegemist suunamisega, kui ettevõtja on väljendanud tahet luua kaubanduslikke suhteid tarbijatega mõnes teises – või mitmes teises – liikmesriigis, sealhulgas tarbija alalise elukoha liikmesriigis. Seega peab enne lepingu sõlmimist selle konkreetse tarbijaga saama olemasolevate infoelementide pinnalt järeldada, et ettevõtja kavatses astuda kaubanduslikesse suhetesse tarbijatega, kelle alaline elukoht on teistes liikmesriikides, sh riigis, kus elab kõnesolev tarbija, pidades silmas seda, et ettevõtja oli valmis niisuguste tarbijatega lepingu sõlmima.
- 27 Sellele tuginedes ei ole konkreetsel juhul kahtlust, et sellega, et kostjaks olev pank lasi ennast oma töötajal Itaalias toimunud üritusel esitleda, „suunas“ ta oma tegevuse tarbija elukohariiki. Seda seetõttu, et realistlikult hinnates sai selle esitluse eesmärk olla ainult uute või järgmiste tehingute tegemine kohalviibivate klientidega. Kuna üritusel osalesid ka erainvestorid ja ei ole alust arvata, et kostjale ei olnud see teada, puudutas see suunamine ka tarbijatega sõlmitavaid lepinguid.
- 28 (b) Ka hageja järgmised korraldused jäid selle tegevuse valdkonda.
- 29 Põhjuslik seos tarbija elukohariiki suunatud tegevuse ja konkreetse lepingu sõlmimise vahel ei ole selles kontekstis vajalik; piisab sellest, et tegevus oli üldiselt suunatud selliste lepingute sõlmimisele (vt kohtuotsus Emrek, C-218/12, EU:C:2013:666, punkt 32 [Brüsseli I määruse artikli 15 lõike 1 punkti c kohta]). Sellega oli tegemist, sest finantstoodete ostmine on tüüpiline pangatehing, mille

tegemist taotleti panga esitlemisega. Kuna põhjuslik seos tegevuse ja hiljem sõlmitud lepingu vahel ei ole vajalik, ei ole kollisiooninormide seisukohalt oluline, et ärisuhe hagejaga oli juba olemas ja et pank ei reklaaminud Itaalias toimunud üritusel teatud finantstooteid.

- 30 1.4. Seega on kostja käitunud viisil, mis peaks iseenesest viima Rooma I määruse artikli 6 kohaldamiseni. Siiski on küsitav, kas see on nii ka juhul, kui korraldused on esitatud kestva ärisuhte raames, millega seoses olid pooled – nagu käesoleval juhul – teinud kohaldatava õiguse valiku selle ärisuhte loomisel ja valik on kehtiv.
- 31 Selle oletuse vastu räägib kostjaks oleva panga õiguspärane ootus, et kohaldatava õiguse valik, mille tulemusel on kohaldatav Austria õigus, on kehtiv. On tõsi, et esineb kahtlus, kas kõnealune õiguspärane ootus väärrib kaitset, kui pank siseneb tarbija elukohariigi turule – nagu käesoleval juhul – pärast kohaldatava õiguse valiku tegemist ja peab seetõttu vähemalt uute lepingute puhul arvestama selle riigi õiguse kohaldamisega. Konkreetsel juhul võib aga olla oluline, et pank oli kohustatud korraldusi täitma: on tõsi, et tüüptingimuste kohaselt pidi ta korraldusi (muude tingimuste täidetuse korral) täitma ainult siis, kui klient on selle temaga kokku leppinud (tüüptingimuste üldosa I. B. 1. punkt 2, lõige 2). Kokkuleppe korralduste esitamise kohta sidevahendite abil oli hageja kostjaga sõlminud aga 26. septembril 2013. See kohustus räägib pigem selle kasuks, et panga õiguspärane ootus kohaldatava õiguse valiku (piiramatu) kehtivuse suhtes väärrib kaitset.
- 32 Samasuguse järelduse võib äärmisel juhul teha ka Rooma I määruse artiklit 28 käsitleva kohtuotsuse Nikiforidis (C-135/15, EU:C:2016:774) põhjal. Seal märgib Euroopa Kohus, et Rooma I määrust, mille kohaldamise tingimused on osutunud täidetuks, kohaldatakse varem sõlmitud lepingule ainult siis, kui seda lepingut on muudetud sellises ulatuses, et lähtuda tuleb uuest lepingust. Selle hinnangu võib üle kanda juhtumile, mil – nagu käesolevas asjas – Rooma I määruse artikli 6 kohaldamise tingimused osutuvad täidetuks pärast lepingu sõlmimist. Samal ajal tuleb meeles pidada, et käesolevas asjas ei tule hinnata kestvusvõlasuhet kitsamas tähenduses (nagu tööleping kohtuotsuses Nikiforidis), vaid lepinguga reguleeritud ärisuhet, mille raames esitatakse ja täidetakse üksikuid iseseisvaid korraldusi.
- 33 1.5. Seepärast palutakse Euroopa Kohtul vastata küsimusele, kas õiguslikke tagajärgi, mis on finantstoodete ostmise korraldustel, mille on tarbija esitanud pangale kestva ärisuhte raames ja mida pank täidab, tuleb hinnata Rooma I määruse artiklist 6 tuleneva õiguse alusel, kui viidatud sätte kohaldamise tingimused ei olnud ärisuhte alustamisel veel täidetud ning sellel ajal tegid pooled (kogu ärisuhte) kohaldatava õiguse valiku Rooma I määruse artikli 3 alusel.

2. Teine küsimus

- 34 2.1. Juhul kui Rooma I määruse artikkel 6 on põhimõtteliselt kohaldatav, tekib järgmine küsimus, kas täidetud on Rooma I määruse artikli 6 lõike 4 punkti a kohase erandi tegemise tingimused. Viidatud sätte kohaselt ei kohaldata artikli 6

- lõikeid 1 ja 2 „teenuse osutamise leping[us suhtes], kui tarbijale tuleb teenust osutada üksnes väljaspool tarbija hariliku viibimiskoha riiki“. Lepingut, mille ese on väärtpaperite ost kliendi arvel, tuleb käsitada teenuse osutamise lepinguna Rooma I määruse artikli 6 lõike 4 punkti a tähenduses.
- 35 2.2. Euroopa Kohus esitas selle sätte kohta oma seisukoha otsuses Verein für Konsumenteninformation (C-272/18, EU:C:2019:827).
- 36 Viidatud kohtuasjas oli vaidluse all usalduslepingu alusel fondivalitsejana tegutseva välisriigi residendist äriühingu usaldusosade omandamine. Tarbijad maksid investeeritavad summad tarbija elukohariigis asuvale usalduskontole, äriühing täitis usalduslepingust tulenevaid teavitamiskohustusi, saates tarbijate elukohariiki aruandeid, ja dividendimaksud kanti tarbijate elukohariigis asuvatele kontodele. Lisaks oli äriühingul Austria tarbijatele mõeldud veebisait, mille kaudu said tarbijad teavet ja kasutasid oma hääleõigust.
- 37 Euroopa Kohtu hinnangul tuli kontrollida, kas kokku lepitud teenuste enda laadist selgub, et neid saab tervikuna osutada üksnes väljaspool tarbija hariliku viibimiskoha riiki (punkt 51). Kui teenuse osutamine realiseerub muus riigis kui see, kus tarbija saab „varalise tulemi“, siis tuleb asuda seisukohale, et teenuseid osutatakse „eranditult“ väljaspool tarbija hariliku viibimiskoha liikmesriiki vaid juhul, kui viimasel ei ole mingit võimalust saada nende teenuste tulemit kätte oma elukohariigis, see tähendab, et ta peab tulemi kättesaamiseks minema välismaale (punkt 52). Konkreetset juhul see nii ei olnud (punkt 53).
- 38 2.3. Käesoleval juhul räägib selle vastu, et teenus on „eranditult“ osutatud Austrias, tõsiasi, et hageja sai oma ostukorraldusi esitada sidevahendite (telefon, e-kiri) abil Itaaliast. Lisaks oli hagejale kättesaadav kostja ingliskeelne veebisait ja hageja väidete kohaselt – millele ei ole vastu vaieldud – oli tal võimalik selle kaudu oma kontodega tutvuda; peale selle võib eeldada, et pank andis hagejale tema korralduste täitmise kohta ka teavet.
- 39 Sellegipoolest ei ole ilmselge, et kohtuotsust saab C-272/18 käesolevale asjale üle kanda. Seda seetõttu, et viidatud kohtuotsuses käsitletavas asjas tuli hinnata usalduslepingut, kusjuures kostjaks olev usaldusisik pidi kaheldamatult osutama teenuseid, mis tulid tarbijale kasuks tema hariliku viibimiskoha riigis (investeeritavate summade laekumine selles riigis asuvale kontole, võimaluse andmine osaleda selle riigi jaoks mõeldud veebisaidi kaudu äriühingute otsuste tegemisel, investeerimistulu ülekandmine sellesse riiki). Käesoleval juhul seevastu avati sisuliselt (ainult) arvelduskonto ja väärtpaperikonto panga asukohariigis ning nendele kontodele kanti finantstooted, mille pank oli kliendi korraldusel ostanud. Sellega võib olla küsitav, kas hageja sai teenuse osutamisest „varalise tulemi“ (C-272/18, punkt 52) tõepoolest enda elukohariigis ehk Itaalias. Võimalust esitada korraldusi eemalt ja edastada teavet võib seega pidada üksnes teisesteks elementideks, mis ei välista Rooma I määruse artikli 6 lõike 4 punkti a kohaldamist.

- 40 2.4. Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) leiab, et on alust arvata, et käesolevat juhtumit tuleb käsitleda samamoodi nagu juhtumit, mida Euroopa Kohus pidi hindama kohtuasjas C-272/18. Siiski ei ole välistatud vastupidine seisukoht. Seetõttu esitatakse Euroopa Kohtule taas palve tõlgendada Rooma I määruse artikli 6 lõike 4 punkti a. Kui sellest tõlgendusest peaks tulenema viidatud sätte kohaldatavus, tuleb kohtuasja hinnata eranditult Austria õiguse alusel.

3. Kolmas küsimus

- 41 3.1. Kui seevastu esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt ja teisele küsimusele eitavalt, siis on kohaldatav Rooma I määruse artikkel 6. Selle sätte lõike 1 kohaselt toob see põhimõtteliselt kaasa selle riigi õiguse kohaldamise, kus on tarbija harilik viibimiskoht, käesoleval juhul seega Itaalia õiguse kohaldamise. Siiski on võimalik kohaldatava õiguse valik. Rooma I määruse artikli 6 lõike 2 kohaselt ei või see valik aga põhjustada tarbija ilmajätmist kaitsest, mis on talle ette nähtud tema elukohariigi õiguse imperatiivsete sätetega.
- 42 3.2. Sellega tekib konkreetset juhul küsimus, kas poolte valitud kohaldatavat õigust tuleb endiselt järgida, olgugi et õiguse valiku tingimuses ei ole – kohtuotsuse Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:612) tähenduses – Rooma I määruse artikli 6 lõike 2 õiguslikele tagajärgedele viidatud (eespool V.1.2.). Võib asuda seisukohale, et kuigi kohaldatava õiguse valik oli alguses õiguspärane, tuleb seda nüüd direktiivi 93/13/EMÜ artikli 3 lõike 1 alusel ebaõiglaseks pidada. Sellisel juhul oleks kogu ärisuhte Rooma I määruse artikli 6 lõike 1 alusel kohaldatav Itaalia õigus. Kui ebaõiglase tingimusega aga tegemist ei ole, tuleks Rooma I määruse artikli 6 lõike 2 kohaselt tehtud kohaldatava õiguse valiku alusel kohaldada Austria õigust, kusjuures soodsamatel Itaalia õiguse sätetel oleks siiski esimus.
- 43 3.3. Seetõttu palutakse Euroopa Kohtul vastata ka küsimusele, kas kohaldatava õiguse valikut, mis on tehtud enne Rooma I määruse artikli 6 kohaldamise tingimuste täidetust, tuleb pärast nende tingimuste täidetuks osutumist pidada ebaõiglaseks nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglase tingimuste kohta tarbijalepingutes [...] artikli 3 lõike 1 tähenduses, kui kohaldatava õiguse valiku tingimuses ei ole viidatud Rooma I määruse artikli 6 lõike 2 õiguslikele tagajärgedele.

VI. Menetlusõiguslikud küsimused

- 44 [...]
- 45 [...]

Oberster Gerichtshof

Viin, 8. aprill 2024

[...]

TÖÖDOKUMENT